Enskild motion S335

SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1432

av Linnéa Wickman m.fl. (S)

Säkra den regionala miljöövervakningen

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se över de långsiktiga ekonomiska förutsättningarna för den regionala miljöövervakningen i syfte att säkerställa kontinuiteten i miljöövervakningen och upprätthålla långsiktiga mätserier och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Den regionala miljöövervakningen är en viktig del av Sveriges samlade miljöarbete. Genom återkommande undersökningar och långvariga mätserier skapas kunskap om hur miljön förändras över tid. Resultaten utgör viktiga underlag för bland annat uppföljningen av Sveriges miljömål, myndigheternas arbete och Sveriges internationella rapportering. Den regionala övervakningen kompletterar också den nationella miljöövervakningen genom att fånga upp regionala förhållanden och förändringar som annars riskerar att förbises.

Under senare år har de ekonomiska förutsättningarna för den regionala miljöövervakningen försämrats. Enligt länsstyrelsernas gemensamma riktlinjer för programperioden 2027–2032 minskade anslaget till regional miljöövervakning med 20 procent under 2023. Samtidigt har förändringar i finansieringsformen och ökade kostnader inneburit ytterligare svårigheter. Detta har fått konsekvenser för möjligheterna att genomföra den miljöövervakning som tidigare planerats.

I Gävleborg har de minskade resurserna fått tydliga konsekvenser för den regionala miljöövervakningen. För programperioden 2021–2026 planerades undersökningar inom 27 delprogram årligen, men under 2025 genomfördes endast 13, ungefär hälften av den ursprungliga planeringen. Länsstyrelsen Gävleborg konstaterar att budgeten för regional miljöövervakning under senare år har minskat med omkring 30 procent och att undersökningarna inom 14 av de 27 delprogrammen har avslutats mellan 2022 och 2025. Som orsak anges minskad finansiering och en förändrad finansieringsform.

Konsekvenserna är konkreta. Inom den regionala miljöövervakningen saknar Gävleborgs län i dagsläget övervakning inom områdena skog, jordbruksmark, luft och människors hälsa. Inom sötvatten genomförs provfiske i vattendrag, men inte i sjöar. Länsstyrelsen framhåller också att avslutade undersökningar innebär att mångåriga tidsserier bryts och att den minskade övervakningen försvårar möjligheten att följa utvecklingen inom de miljöområden som övervakas i länet. När miljöövervakningens mätserier avbryts riskerar kunskap som byggts upp under många år att gå förlorad. Liknande konsekvenser har uppmärksammats i andra delar av landet.

Frågan är särskilt aktuell inför den nya programperioden 2027–2032. Riktlinjerna för de regionala miljöövervakningsprogrammen anger att programmen ska utgå från nuvarande finansieringsnivå, men samtidigt tydliggöra vilka insatser som kan prioriteras om finansieringen ökar. En förstärkt finansiering under programperioden skulle kunna ge landets länsstyrelser möjlighet att återuppta eller förstärka prioriterad miljöövervakning som i dag inte ryms inom tillgängliga resurser.

Inför den nya programperioden 2027–2032 finns därför skäl att se över de långsiktiga ekonomiska förutsättningarna för den regionala miljöövervakningen. En sådan översyn bör särskilt beakta möjligheten att upprätthålla långa mätserier, tydliggöra vilka områden som bör prioriteras särskilt och genomföra regional övervakning inom områden där undersökningar har fått avslutas på grund av resursbrist.

Linnéa Wickman (S)

Sanna Backeskog (S) *Jim Svensk Larm (S)*